

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р., №2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення 18.01.2025).

Голуб Н. О.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторно
м. Запоріжжя, Україна

НАПРЯМИ І ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Податкова система є важливим елементом регулювання економічних і соціальних процесів в державі. Існують узагальнюючі показники, по яких можна визначити ефективність податкових систем, перш за все, це рівень перерозподілу валового внутрішнього продукту за допомогою податків. Ефективна податкова система забезпечує баланс між стимулюванням економічної активності і соціальною справедливістю податків.

Податкові системи розвинених держав базуються на трьох самих касових податках: особистому прибутковому податку, податку на соціальне страхування і податку з обороту. Дещо менш фіскальне значення податку на прибуток корпорацій, майнового податку і податку на спадок.

Податкова політика ЄС складається з двох компонентів: прямого оподаткування і непрямого оподаткування, яке впливає на вільний рух товарів і свободу надання послуг на єдиному ринку. Існують також правила адміністративної співпраці, які забезпечують належне функціонування податкової системи. Не варто забувати і про такий компонент податкової політики ЄС як нагляд за ухиленням сплати податків та уникнення оподаткування.

Невідповідності в системах оподаткування країн – членів ЄС створюють перешкоди на шляху формування єдиного ринку, оскільки вони не сприяють конвергенції цін. На фоні запровадження євро, збільшення прозорості ринку та жорсткішої конкуренції негативний вплив податкових бар'єрів став ще більш очевидним.

При проведенні спільної політики у сфері оподаткування у межах ЄС, з одного боку, важливе значення має максимально можлива гармонізація та координація податкових систем країн – членів ЄС у контексті формування спільної інтеграційної стратегії, а з іншого – вимога врахування інтересів країн-членів з огляду на те, що податкова політика є символом національного суверенітету і невід'ємною складовою загальної економічної політики кожної держави. Саме тому в межах Європейського Союзу країни-члени здебільшого самі несуть відповідальність за проведення податкової політики.

Україна є учасником міжнародного глобального руху, що має на меті забезпечення більш прозорого податкового середовища, та робить активні кроки до ефективного впровадження міжнародних стандартів з прозорості та обміну інформацією.

Необхідність імплементації міжнародних стандартів визначено не лише внутрішньодержавними програмними документами Уряду, а й міжнародними зобов'язаннями, які Україна взяла на себе і як член Глобального форуму з прозорості та обміну інформацією, і в контексті активізації євроінтеграційних процесів.

Одним із таких стандартів є Стандарт щодо автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки для податкових цілей, загальновідомий як Common Reporting Standard (CRS).

Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information (CRS) або Загальний стандарт звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (далі – Загальний стандарт звітності CRS або Стандарт CRS) – це міжнародний стандарт, схвалений Радою ОЕСР 15 липня 2014 року, що вимагає від країн, які його імплементують, здійснювати збір інформації від

фінансових установ про фінансові рахунки власників рахунків та щорічно на автоматичній основі обмінюватись такою інформацією з юрисдикціями-партнерами з обміну в рамках Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки (Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information [3]).

Відповідно до Загального стандарту звітності CRS фінансові установи країни-учасниці зобов'язані здійснювати належну комплексну перевірку (due diligence) фінансових рахунків та серед власників рахунків (у певних випадках і серед їх контролюючих осіб) виявляти осіб, які є податковими резидентами інших юрисдикцій-партнерів з обміну інформацією. Інформація про такі рахунки подається фінансовими установами до компетентного органу країни-учасниці, який надалі надсилає відомості про фінансові рахунки юрисдикціям, резидентами яких є власники та контролюючі особи власників фінансових рахунків.

Варто зазначити, що імплементація Стандарту CRS координується Секретаріатом ОЕСР з метою забезпечення уніфікованого підходу юрисдикцій до його тлумачення та застосування, а впровадження цього міжнародного стандарту в українське законодавство та практику здійснюється за підтримки Глобального форуму з питань прозорості та обміну інформацією для податкових цілей та Програми Європейського Союзу з підтримки управління державними фінансами в Україні [3].

З метою приєднання України до цієї міжнародної системи автоматичного обміну інформацією Уряд України було надіслано лист до Секретаріату ОЕСР, яким офіційно висловив намір імплементувати Загальний стандарт звітності CRS та приєднатися до Багатосторонньої угоди CRS.

Для забезпечення виконання взятих міжнародних зобов'язань у серпні 2022 року Державна податкова служба України як компетентний орган України приєдналася до Багатосторонньої угоди CRS, яка передбачає забезпечення відповідності національного законодавства та практики вимогам Загального стандарту звітності CRS.

Ефективно функціонуюча податкова система є однією з визначальних складових забезпечення економічного зростання держави. Повна імплементація податкового законодавства ЄС потребуватиме внесення подальших змін до законодавства. Для успішного наближення Україні потрібно слідувати плану дій BEPS (певну частину якого уже впроваджено в українське законодавство), а також обов'язково імплементувати Директиву щодо боротьби з ухиленням від сплати податків та Директиву про адміністративне співробітництво. Слідування усім вище перерахованим заходам сприятиме забезпеченню функціонування єдиного внутрішнього ринку, у якому функціонує вільний рух товарів, осіб, послуг та капіталу. Оскільки без справної податкової політики це не буде можливим [2].

З метою вирішення питань інтеграції вітчизняних правил оподаткування до правил міжнародного оподаткування автори НСД передбачили реалізацію, зокрема, низки реформ [1]:

- розробити зміни до законодавства України для усунення невідповідностей національного законодавства правилам міжнародного оподаткування (зокрема, в Директива Ради ЄС про материнські та дочірні компанії; Директива Ради ЄС про відсотки та роялті; Директива Ради ЄС про злиття;

- розробити для України еталонну модель податкової конвенції (угоди) про уникнення подвійного оподаткування та продовжувати роботу щодо підготовки синтезованих текстів міжнародних двосторонніх конвенцій (угод) про уникнення подвійного;

- проаналізувати різні варіанти оподаткування в Україні віртуальних активів із метою розробки керівних принципів узгоджених із правилами ЄС (DAC8) та ініціативами Глобального форуму ОЕСР щодо оподаткування віртуальних активів тощо;

- завершити розробку законопроекту, який буде усувати виявлені розбіжності з положеннями Настанов ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для багатонаціональних компаній та податкових адміністрацій у редакції 2022 року;

- поетапно впровадити нові механізми роботи державної податкової служби України, що ґрунтуються на більш широкому використанні технологій,

автоматичного обміну інформацією (зокрема, інформацією про фінансові рахунки за Загальним стандартом звітності (CRS), звітами в розрізі країн (CbCR) тощо);

- посилити та продовжувати роз'яснювальну роботу щодо застосування норм міжнародного оподаткування, зокрема через інструмент узагальнювальних податкових консультацій;

Наведений узагальнений перелік спростить цілісне розуміння та подальший моніторинг ініціатив вітчизняних державних органів влади та законотворців у сфері інтеграції правил міжнародного оподаткування до вітчизняного податкового законодавства.

Звісно, необхідно звернути увагу і на наявні недоліки, які прямо та опосередковано можуть вплинути на ефективність подальшого досягнення задекларованих в ній цілей та завдань у цій площині. На думку авторів публікації, загальними недоліками можна вважати такі.

Список використаних джерел

1. Директива Ради 2011/96/ЄС від 30 листопада 2011 року про спільну систему оподаткування, що застосовується до материнських і дочірніх компаній із різних держав-членів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011-11#Text (дата звернення 08.01.2025).

2. Воляк Л. Р., Негода Ю. В., Долженко Ш. Ш., Клименко М. В. Дослідження європейської практики використання податкових механізмів стимулювання інвестицій у інноваційну діяльність. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 21. С. 92-102

3. Про затвердження Порядку застосування загального стандарту звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information) затверджено наказом Міністерства фінансів України № 282 від 26.05.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-23#Text> (дата звернення 08.01.2025).